

може [1, с. 20]. В такий спосіб людина виконає свої обов'язки перед Богом, ближніми, самим собою та зможе пізнати повноту життя.

Отже, на переконання Любомира Гузара, бути людиною – це прагнути, вірити, сподіватися, любити, діяти, ставати кращим і робити кращим світ навколо себе. Відтак Любомир Гузар закликав: «Старайтеся бути справжніми людьми, бо це Божа воля» [1, с. 4]. Він наголошував, що кожна людина, щоб пізнати щастя в житті, має намагатися бути собою, бо «...бути собою – це єдиний гідний шлях» [1, с. 10].

Рефлексії Блаженнішого Любомира Гузара про людину та сенс її життя є важливими для педагогіки, адже можуть дати змогу з іншого ракурсу подивитися на мету, зміст та інструментарій виховання справжньої Людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Блаженніший Любомир. Думки у спадок / упор. Ольга Гнатишин. Львів : Свічадо, 2018. 112 с.

*Тетяна ПАНТЮК,
Василь-Юрій КУШНІР
(Дрогобич, Україна)*

ГРОМАДЯНСЬКЕ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ КРИЗИ

Громадянське виховання особистості є особливо важливою складовою загального процесу становлення людини. Саме воно допомагає ранній соціалізації дитини, сприяє її становленню як члена певного суспільного організму, визначає її свідому позицію у колективі, країні, державі. Усвідомлена громадянська позиція дає можливість людині адаптуватися у суспільному житті і свідомо та відповідально впливати на

нього. В умовах сьогодення громадянська культура повинна допомогти людині як у побудові Незалежної України, так і усвідомити відповідальність перед собою та нащадками за майбутній її розвиток.

Концепція громадянського виховання в умовах розвитку української державності пропонує таке тлумачення громадянського виховання: «Громадянське виховання – це процес формування громадянськості як інтегрованої якості особистості, що надає людині можливість відчувати себе морально, соціально, політично та юридично дієздатною та захищеною. Воно покликане виховувати особистість чутливою до свого оточення, залучати її до суспільного життя, в якому права людини є визначальними» [2, с. 7]. Зауважимо, що громадянськість тісно пов'язується із моральним, соціальним, патріотичним, політичним контекстом життя особистості.

Громадянська освіта – це надання можливості усім без винятку громадянам бути залученими до політичних і соціальних процесів, які відбуваються у їхньому суспільному оточенні. Особлива увага в цій сфері повинна приділятися активній людині у житті країни, держави та всіх її інституцій.

У сфері громадянської освіти молоді сьогодні маємо орієнтуватися на європейський вектор, оскільки прагнення України, вектор її розвитку спрямовується на захід, як зразок демократії і гуманізму.

Система українського суспільно-громадського життя все ще не дуже прозора і далека від громадянина. Саме тому становлення свідомого і відповідального громадянина з раннього віку є надважливим завданням української освітньої системи, сім'ї, усіх виховних та громадських інституцій.

Досліджуючи зміст та сутність сучасного українського виховання український учений О. Вишневецький обстоює думку про те, що у ньому слід чітко і конкретно розмежувати національний і громадянський аспекти. Учений акцентує увагу на тому, що «...національне виховання

зорієнтоване на національні цінності (українська ідея, державна незалежність, патріотизм, любов до рідної культури та ін.), тоді як громадянське виховання має формувати у молоді систему вартостей громадянського суспільства (свобода, прагнення до соціальної гармонії, культура соціальних і політичних стосунків та ін.)» [1, с. 30–31].

О. Вишневський чітко розмежує національне і громадянське виховання і вказує, що патріотичне виховання помилково ототожнюють з громадянським вихованням, що ніяк не пов'язано з типом суспільного устрою і орієнтується не на ідеали демократії, а на національну ідею через багатозначність терміна «громадянин». Насправді, до поняття «громадянського виховання», вважає учений, близько стоїть термін «цивільне виховання» [1, с. 25].

Уважаємо, що якісна громадянська освіта:

- дає молодим людям впевненість у власних силах і почуття свободи,
- вчить їх ставити цілі та досягати їх у співпраці з іншими,
- заохочує їх брати участь у справах сучасного світу та дає їм змогу висловлювати свої думки,
- формує навички роботи у середовищі свого життя,
- спричиняє свідоме й активне ставлення до прав, свобод, вибору та відповідальності людини у суспільстві,
- успішно реалізувати плани власного життєвого шляху, які б позитивно впливали на удосконалення державного механізму тощо.

Результатом успішної і результативної громадянської освіти є набуття ключових компетентностей, тобто поєднання знань, умінь і установок, розвиток яких необхідний для самореалізації особистості, становлення країни та уникнення будь-яких форм соціальної нерівності. Громадянська компетентність, як одна з ключових компетентностей – це здатність діяти як відповідальний громадянин і брати активну участь у

громадянському та соціальному житті на основі розуміння соціальних, економічних, правових і політичних концепцій і структур, а також глобальних подій, які стосуються сталого розвитку. Громадянська компетентність передбачає здатність ефективно взаємодіяти з іншими людьми в загальних чи громадських інтересах, включаючи сталий розвиток суспільства. Громадянське виховання у закладах освіти пов'язане з важливими темами, які передбачають використання різноманітних форм і методів роботи, серед них:

- лекції про політику,
- дискусії про демократичні процедури,
- інформування про громадське життя країни,
- рольові та симуляційні ігри,
- тренінги на громадянську тематику,
- квести,
- дебати,
- відкриті мікрофони,
- «круглі столи» для обговорення питань життя громадянського суспільства,
- акції,
- дієва участь у громадських та суспільних проєктах тощо.

Отже, проблема становлення свідомого і діяльного громадянина демократичного суспільства була і залишається актуальною для сучасної української освіти з огляду на суспільні процеси, які спрямовуються на удосконалення державного механізму та побудову громадянського суспільства. У зв'язку з цим важливим аспектом є не лише організація спеціальних форм та технологій роботи задля навчання громадянських цінностей, але й формування громадянознавчих компетенцій, які б чітко визначали позицію особистості у сенсі її громадянськості.

Громадянська освіта допомагає зрозуміти принципи та цінності демократії, вчить молоду людину брати активну участь у демократичних процесах, приймати зважені політичні рішення і використовувати демократичні інституції, а також дає змогу дізнатися про права та свободи, які ми маємо, як громадяни. Завдяки цим знанням людина може ефективніше захищати свої інтереси, реалізовувати весь спектр своїх прав, протистояти дискримінації та зловживанню владою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вишневецький О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 566 с.
2. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності :*Постанова Президії Акад. пед. наук України* від 19 квіт. 2000 р. ; протокол № 1-7/4-49. *Шлях освіти*. 2000. № 3. С. 7–13.

*Андрій ПАСКА,
Тарас ПАСКА
(Івано-Франківськ, Україна)*

ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Важливою складовою сучасного освітнього простору є залучення молоді до культурно-історичної спадщини з використанням потенціалу музейної педагогіки. Музеї відіграють важливу роль у культуротворчих процесах розвитку суспільства та освітньо-науковій сфері. Вони гармонійно доповнюють навчальний та дослідницький потенціал вищої школи, сприяють збільшенню її впливу і значення на розвиток місцевої громади. Музейна педагогіка має унікальні можливості впливу на